Gospodarska zbornica Slovenije
Chamber of Commerce and Industry of Slovenia

UNIVERZA V LJUBLJANI
Pravna fakulteta

KCUI

Kompetenčni center za umetno inteligenco

Slovenian National AI Competence Centre

Avtorskopravni vidiki umetne inteligence za podjetja

izr. prof. dr. Matija Damjan

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE IN JAVNO UPRAVO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN MLADINO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO DELO IN ŠPORT

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

ARRS

Faze razvoja generativne UI

a) Učenje modela UI

- Avtomatizirana analitična tehnika, katere namen je analiziranje besedila in podatkov v elektronski obliki, da se ustvarijo informacije, kot so npr. vzorci, trendi in korelacije.
- Analiza učnih podatkov vključuje njihovo ekstrakcijo in reproduciranje → kršitev pravic na avtorskopravno varovanem učnem gradivu?

b) Generiranje izhodnih vsebin

- Modeli UI si lahko zapomnijo učno gradivo in ga na podlagi ustreznega poziva skoraj identično reproducirajo.
- Neodvisno ustvarjanje ali delna reprodukcija izvirnika?

Trikotnik problemov

Učenje modela UI
na avtorskih delih



Pravice na
izdelkih UI

Kršitev avtorskih pravic z
izdelki UI

Učenje modelov UI na obstoječih avtorskih delih

Avtorska pravica varuje izvirni izraz ideje, ne pa same ideje.

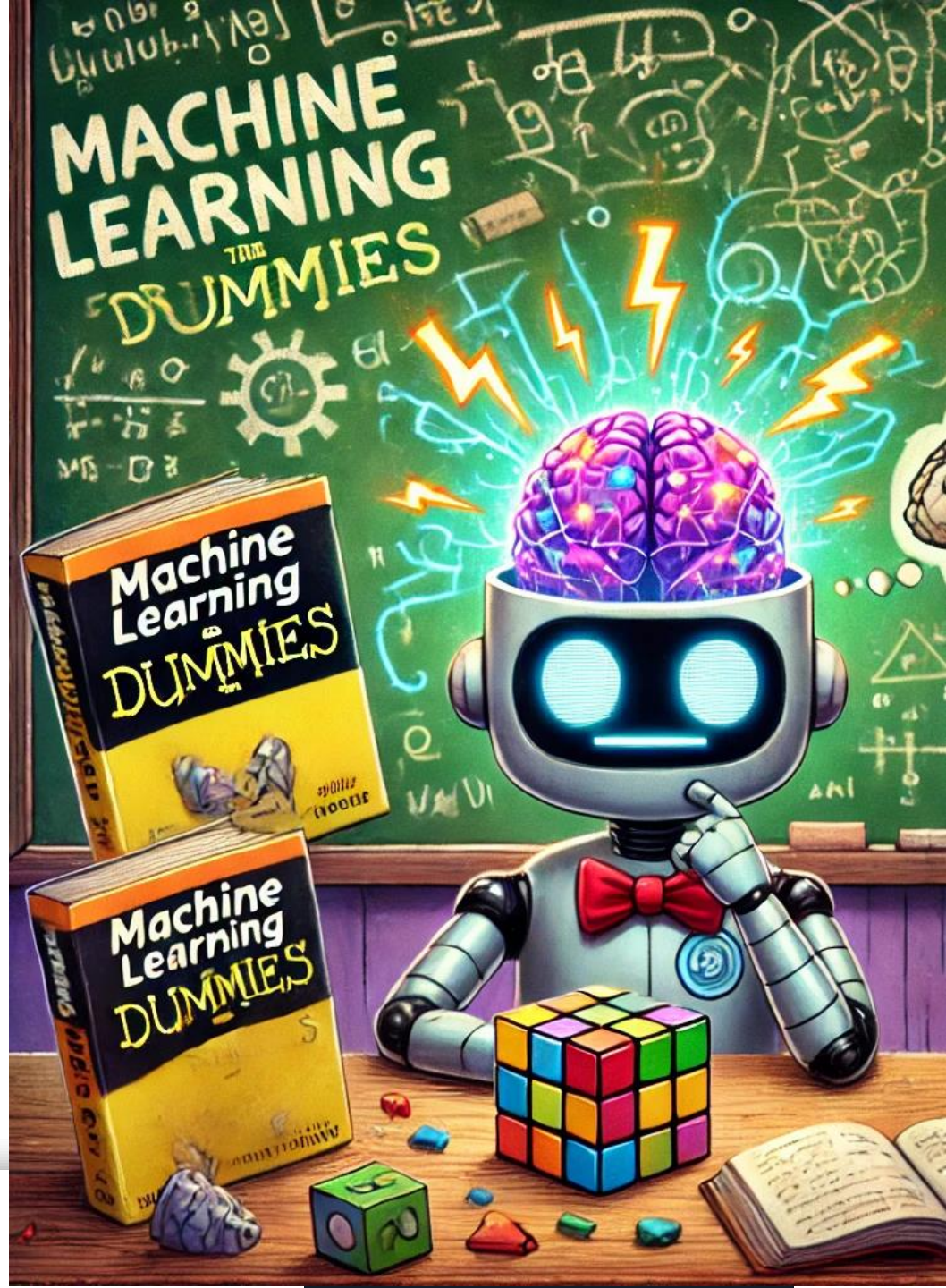
- Svoboda učenja kot spoznavanja idej.
- **Velja tudi za strojno učenje?**

Strojno učenje modelov UI vključuje

- izhodiščne kopije učnega gradiva,
- prehodne kopije za prenos informacij po sistemu
- kopije za sintezo izhodnih podatkov.

→**lahko poseže v avtorsko pravico**

→**potrebno je dovoljenje imetnikov pravic**



Akt o umetni inteligenci (Uredba (EU) 2024/1689)

105. uvodna izjava Akta o UI:

- Za razvoj in učenje modelov UI za splošne namene je potreben dostop do velikih količin besedil, slik, videoposnetkov in drugih podatkov.
- Za pridobivanje in analizo vsebin, ki so zaščitene z avtorskimi in sorodnimi pravicami, se lahko uporabljajo tehnike besedilnega in podatkovnega rudarjenja (TDM)

→ **Uporabijo se lahko izjeme in omejitve za namene TDM**, ki jih je uvedla Direktiva (EU) 2019/790 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu (Direktiva DSM)

- **Pod določenimi pogoji dopustna uporaba del za TDM brez dovoljenja imetnikov avtorskih pravic**

Evropski izjemi oz. omejitvi za TDM

Splošna izjema oz. omejitev

Člen 4 Direktive DSM / 57.a člen ZASP

- Velja za vse razvijalce UI, tudi komercialne.
- Avtorji si lahko pravice izrecno pridržijo (*opt-out*)
  - na spletu v strojno berljivi obliki (metapodatki)

- Države članice lahko uvedejo **nadomestila** za to rabo avtorskih del.

Izjema za znanstveno raziskovanje

Člen 3 Direktive DSM / 57.b člen ZASP

- Rudarijo raziskovalne organizacije in ustanove za varstvo kulturne dediščine.
- Namen: znanstveno raziskovanje, ne komercialni razvoj UI
- Avtorji nimajo pridržka pravic.
- Brez nadomestila avtorjem.

V obeh primerih mora razvijalec do avtorskih del **zakonito dostopati.**

Zakonit dostop do avtorskih del

Izvajalec TDM mora imeti **zakonit dostop** do avtorskih del, ki jih „rudari“.

- Ni potrebno avtorjevo dovoljenje za rudarjenje, le za objavo.
- Zadošča, da dostop do dela ni protipraven (piratski).
- Na podlagi zakonske izjeme lahko izvajalec TDM ta dela reproducira, digitalizira in do njih oddaljeno dostopa.

Zakonit dostop:

- Lasten ali izposojen izvod dela
- Licenca
- Naročnina
- Prosta dostopnost na internetu (domneva avtorjevega soglasja)

2026: kam se premika evropska razprava?

- Kritika: Izjema za TDM je bila mišljena le za ekstrakcijo znanja iz velikih setov podatkov, strojno učenje UI to presega.
- Sodišče EU: zadeva C-250/25, **Like Company v Google**: Ali je učenje LLM reprodukcija in ali se lahko zanjo uporabi izjema za TDM?
- Evropski parlament je 10. marca 2026 sprejel **Resolucijo o avtorskih pravicah in generativni UI** (2025/2058(INI))
  - politični dokument, ne pa zavezujoča pravna norma.

TRANSPARENTNOST	OPT-OUT	NADOMESTILO	IZVRŠEVANJE
več informacij o uporabljenih delih in virih	učinkovitejše uveljavljanje pridržka pravic	poziv k pravičnejšemu ekonomskemu položaju ustvarjalcev	učinkovitejša uporaba pravil na sistemih na trgu EU

Kdo je avtor povzetka, prevoda ali slike, ustvarjene z UI?

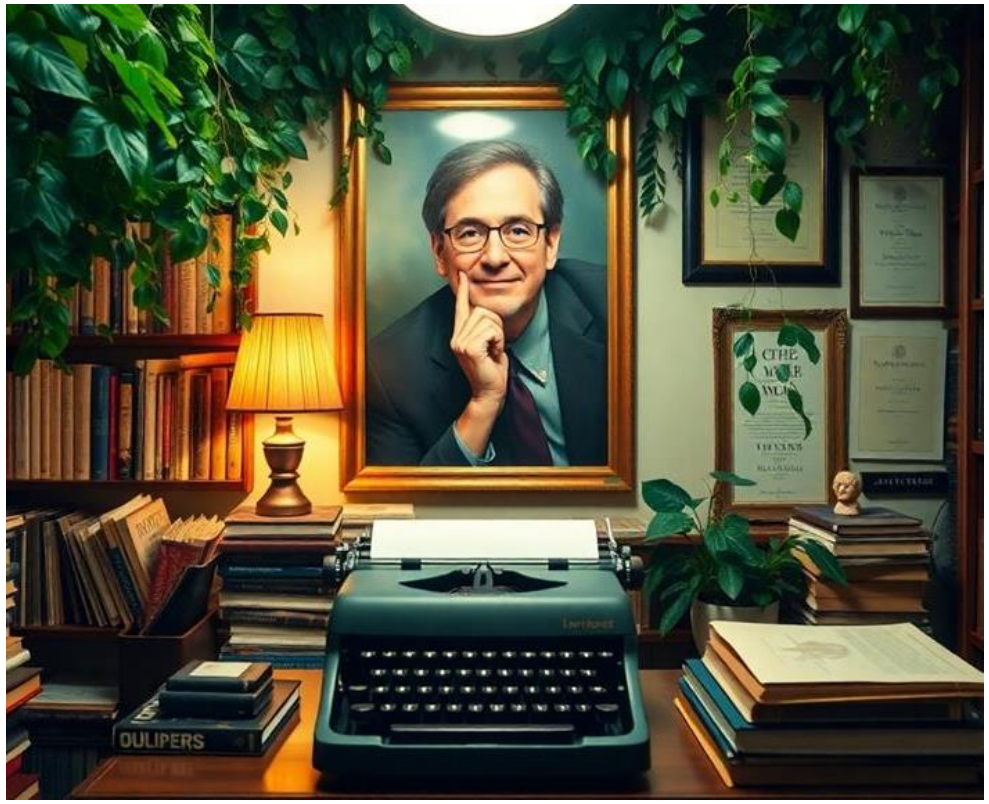
Avtorskopravno izhodišče: avtor je človek; zgolj strojno generiran izdelek praviloma nima klasičnega avtorja

→ **UI nikoli ne navajamo kot (so)avtorja**, lahko le kot vir.

→ **Na čistem izdelku UI ni avtorskih pravic.**

→ **Ni možen plagiat** – če se podpišemo kot avtor izdelka UI, je to le etično sporno, ne pa kršitev avtorskih pravic.

Če uporabnik z ukaznimi pozivi, izbirami in uredniško obdelavo iz izdelka UI ustvari individualno stvaritev, je **človeški prispevek lahko varovan kot avtorsko delo.**





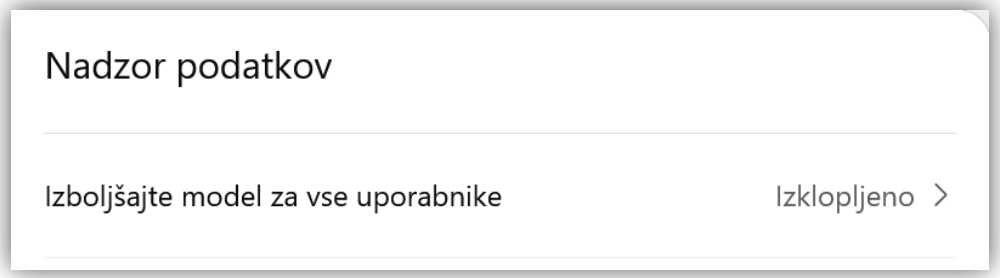
Tung Tung Sahur, one of the world's best-known "Italian brainrot" characters, was created using seven prompts in an AI image generator. A legal battle is underway to determine who, if anyone, can claim ownership.

AFP via Getty Images/Collage by Emily Bogle/NPR

Nalaganje tujih avtorskih del v UI

Ključno vprašanje: ali je omogočen dostop tretjih oz. učenje UI na naloženem gradivu?

- **DA**: gre za javno priobčitev dela → kršitev pravic
- **NE**: gre za privatno oz. lastno reprodukcijo v oblaku → prosta raba, ni kršitve pravic

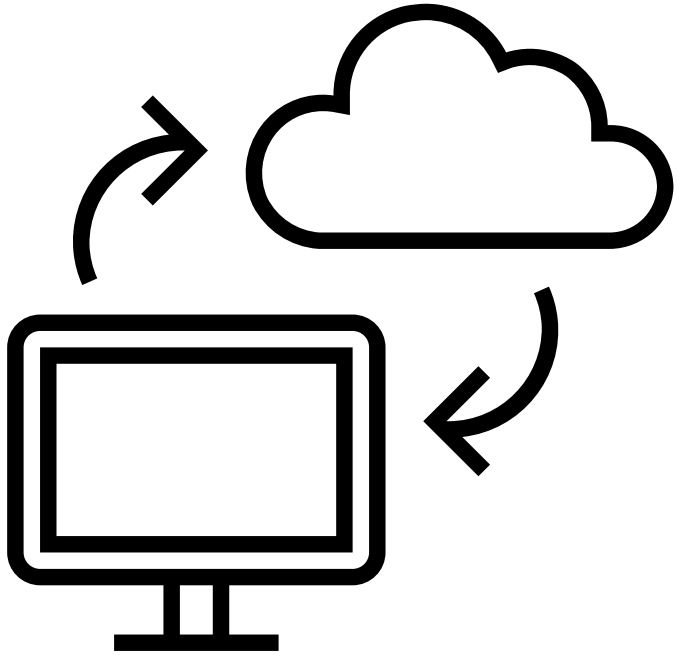


Privatno kopiranje v oblaku?

C-433/20 **Austro-Mechana** proti **Strato AG:**

Izraz „reprodukcije v katerem koli mediju“ iz te določbe zajema izdelavo varnostnih kopij avtorskopravno varovanih del v zasebne namene na strežniku, na katerem ponudnik storitve računalništva v oblaku uporabniku daje na voljo prostor za shranjevanje.

Knjižnica UI je lahko „zasebni oblak“, če ne dovolimo uporabe naloženih del za učenje UI.



Prirejanje tujih avtorskih del z UI

Povzemanje vsebine avtorskega dela z drugimi besedami ni kršitev avtorske pravice.

- Podobna tema, metoda ali slog sama po sebi še niso nujno reprodukcija dela.

Če izdelek UI vključuje prepoznavne elemente tujih avtorskih del, gre za predelavo → za uporabo **potrebno dovoljenje avtorja prvotnega dela.**

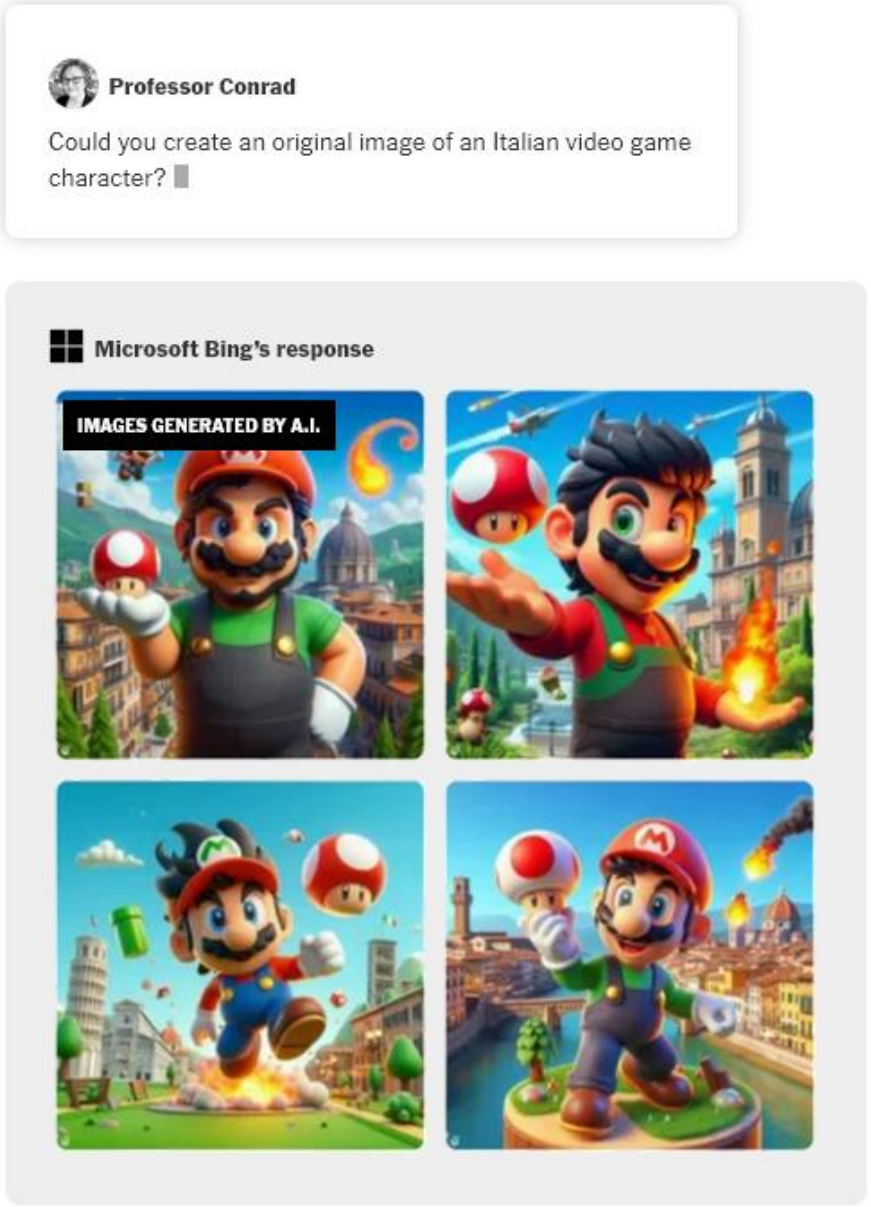
- Daljši citati, koda, slike, besedilo z nenavadno specifičnimi formulacijami
- Kršitev, če se tako prirejeno avtorsko delo objavi (izven uporabnikove zasebne sfere).
- “Model je to ustvaril” ni ustrezna obramba uporabnika UI.

„Plagiatorski“ izdelki UI

Se lahko podobnost med obstoječimi deli in izdelkom UI na podlagi uporabnikovega poziva šteje za **reproduciranje** tujih avtorskih del?

- Neodvisno ustvarjanje na podlagi naučenega ali kopiranje?
- Uporabnikov poziv, naj UI ustvari kopijo konkretnega dela?

Izhodne vsebine UI niso zajete z izjemami za podatkovno rudarjenje.



Vsebinske omejitve avtorske pravice

Besedilno in podatkovno rudarjenje

- Ne zajema izdelkov UI

Privatna uporaba in privatna predelava

- Znotraj običajnega kroga družine ali kroga osebnih znancev

Citiranje

- citirni namen, navedba avtorstva
- UI kot orodje za citiranje?

Parodija in pastiš

- C-201/13 Deckmyn: Parodija spominja na obstoječe delo, hkrati pa se od njega zaznavno razlikuje, in drugič, da ustvarja humor ali posmeh.
- UI kot orodje za parodiranje?

Gospodarska zbornica Slovenije
Chamber of Commerce and Industry of Slovenia

UNIVERZA V LJUBLJANI
Pravna fakulteta

KCUI

Naslednje predavanje:

Razlikovanje med vlogo ponudnika, uvajalca, distributerja, uvoznika in razvijalca po naročilu

asist. Lana Gotvan, mag. prav., MJur